

Täysistunto

Tiistai 16.5.2017 klo 13.58—18.26

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 6/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 6/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.35 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kollegat! Meillä on tänään käsittelyssä maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettu laki. Moni varmasti miettii, että mikä ihmeen maatalouden markkinajärjestelylaki, mutta tämä on itse asiassa hyvin tuttu koulumaitotuki, jota nyt on laajennettu sitten niin sanotuksi kouluhedelmätueksi, mutta kun nämä eurooppalaiset sanat eivät tietenkään tarkoita sitä samaa Suomessa, niin olemme fiksusti sen sitten laajentaneet koskemaan kotimaisia kasviksia, siis vihanneksia, juureksia ja marjoja.

Tämä käsittely oli hyvin antoisa valiokunnassa, ja siitä käytiin kovasti keskustelua. Olemme yksimielisiä siitä, että tämä lakiesitys on hyvä. On hyvä, että koulumaitotukea on nyt laajennettu sinne kasvisten puolelle. Summat tässä menevät näin: 3,8 miljoonaa euroa EU:n rahoittamaa koulumaitotukea on käytettävissä sinne maidon puolelle, ja sitä ohjataan erityisesti luomuun. Tällä kertaa ei ole niin, että sitä tavanomaistakaan tukea olisi poistettu, mutta luomun tuki on 27 senttiä — tämä määrätään varmasti asetuksella vielä tarkemmin myöhemmin — ja tavanomaisen maidon osalta tämä tuki on 9 senttiä. Tämän 3,8 miljoonan lisäksi sitten hedelmien ja vihannesten jakeluun on käytettävissä 1,6 miljoonaa euroa.

Meillä Suomessa on niin, että olemme kouluruokailun mallimaa, jonne muualta maailmasta ja Euroopastakin tullaan katsomaan kouluruokailun järjestämistä. Siksi tätä hedelmäosuutta ei ehkä pidetty niin merkittävänä, semminkin kun ennemmin siihen tarvitsi kansallista osuutta lisäksi. Mutta nyt kun saimme sitten kohdennettua sitä nimenomaan kotimaisten kasvisten käytön lisäämiseen emmekä tarvitse omaa rahoitusosuutta ja valiokunnankin painostuksesta johtuen nyt sitten tämä jakelutuki yritetään mahdollisimman taloudellisesti ja tehokkaasti ja ilman turhaa byrokratiaa hoitaa, niin halusimme myös tämän vihannesten ja kasvisten tuen mukaan. Se tasapainottaa oikein hyvin meidän kouluruokailuamme, sillä toisesta meidän kasvisten käyttö Suomessa ei liian runsasta ole. Miehet — joita täälläkin salissa valtaosa on — käyttävät Suomessa kasviksia 250 gram-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

maa päivittäin, naiset sentään hieman enemmän, 330 grammaa. Kyllä tämä kasvisten käyttö sellainen asia on, että se opitaan jo ihan siellä kouluiässä ja jopa sen alle. Siksi on hyvä, että tähänkin asiaan kannustetaan. Sen lisäksi, että näillä tietysti rahoitetaan kuntien taloutta, kun kunnat näitä ruokahankintoja tekevät, ohessa on tällainen valistuskampanja näille hyvälle asiaille, kotimaisen valkuaisen saannille ja kasvisten saannille.

Valiokunnalla oli myös vähän huolia. Vaikka tämä luomulinjaus on jo vanha, pitkällinen linjaus — haluamme nostattaa Suomessa luomun osuutta kohti 20:tä prosenttia — ja meillä on huoli siitä, että luomun peltoviljelyn osuus on paljon suurempi kuin mitä varsinaisten tuotteitten osuus, niin siitä huolimatta emme haluaisi, että kävisi ainakaan niin, että kulutus lähtisi pois kotimaisesta ja siirtyisi vaikkapa muualla tuotettuun luomuun. Siksi haluamme, että esimerkiksi näitten kasvisten hankinnat olisivat erittäin sesonginmukaisia, ja haluaisimme, että EU:n päässä saataisiin mahdollisimman nopeasti valmiiksi päätöksenteko luomukasvihuonetuotannosta. Siellä nimittäin on sen tyyppinen ongelma, että meidän tuotantotapamme, joka on irti maasta, ei ole EU:lle mieleinen, ja meillä on vielä uhka, että tämä tuotantotapa ei sitten luomuksi tulevaisuudessa kelpaisikaan. Nyt juuri, kun investointeja tälläkin lainsäädännöllä ehkä saisimme aikaiseksi, niitä ei ehkä uskalleta tehdä.

Näillä terveisillä olemme valiokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, että lakiesitys on erittäin hyvä ja eteenpäin vietävissä.

15.40 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todella hieno asia, että luomua nostetaan ylöspäin ja luomumarkkinoita saadaan myös koulumaitotuen ja hedelmä- ja vihannestuen kautta vietyä eteenpäin. Mutta tietenkin aina, kun on tuki kyseessä, itselleni täytyy varmistin poistaa, että onhan näin, että tämä tuki ei valu sitten kaupan kätteisiin vaan tästä jää sitten viljelijällekin jotain ja saadaan myös luomumarkkinoita sitä kautta parannettua.

Itse tämä hevi-linjaus on aivan hyvä, minkä valiokunta on tässä laittanut esille, että pannotetaan laadukkaisiin kotimaisiin tuotteisiin ja myös katsotaan kotimaisen elinkeinon puolelta niin sesonkituotteita, lähituotteita kuin myös kuljetusmatkaa. Tähän liittyy hyvin vahvasti, kuten on tässä mietinnössä myös valiokunnan näkökulma, julkinen hankintalaki, joka on juuri uudistunut. Näkisin, että tämä toisi lisää pontta myös sinne kuntiin ja kuntien julkiselle sektorille, että käytettäisiin enemmän paikallisia, koska julkisessa hankintalaissa meillä on mahdollista innovatiivisuuden kautta työllisyys, ympäristö ja muut näkökulmat huomioon ottaen hyödyntää paikallisten tuotteita, lähituotteita, ja neuvotella heidän kanssaan. Tämä lainsäädäntö on erittäin onnistunut jatke siihen ja jatke myös siihen, mikä aikaisemmin on ollut valtion laitoksissa, että käytettäisiin enemmän kotimaisia tuotteita, mikä ettei myös luomua.

15.42 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Pari huomiota tähän EU:n koulumaito- ja kouluhedelmätukiasiaa koskevaan maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimieliseen mietintöön.

Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että suomalaisten kasvisten ja hedelmien kulutus on huomattavasti matalampaa kuin mitä terveyden kannalta on toivottavaa. Siksikin valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että nyt käynnistetään koulujakelutuki, joka kattaa perinteisen koulumaidon lisäksi myös kasvisten, hedelmien ja marjojen jakelun. Ministeri Tiilikaisen esityksestä koulumaitotukea tullaan nyt painottamaan myös luomumaidolle. Tämän päätöksen taustalla on valtioneuvoston periaatepäätös kestävien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

ympäristö- ja energiaratkaisujen edistämisestä julkisissa hankinnoissa. Tässä linjauksessa suositellaan luomulle 20 prosentin osuutta vuoteen 2020 mennessä, eli myös julkisissa keittiöissä tarjotusta ruoasta tulee olla luomua 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Esi-tyksessä onkin pidetty johdonmukaisena, että luomun käyttöä edistetään myös koulujake-lujärjestelmän mahdollistamissa puitteissa. Tukitasoista on tarkoitus säätää valtioneuvos-ton asetuksella. Tällöin voidaan myös arvioida tarkemmat tuotekohtaiset vaikutukset sekä luomun ja tavanomaisen rinnakkaiselo tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Hedelmien osalta valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että suoma-laiset syövät jo tällä hetkellä esimerkiksi makeita banaaneja toiseksi eniten maailmassa, jo-ten niiden kulutusta tai muiden tuontihedelmien kulutusta on turha enää lisätä. Valiokunta korostaakin, että tukitoimenpiteet tulee kohdistaa laadukkaisiin kotimaisiin kasviksiin, [Ville Skinnari: Nauris! — Naurua] jolloin myös hyöty elinkeinon ja maan kokonaista-louden näkökulmasta on paras mahdollinen. Lisäksi myös hedelmien ja vihannesten han-kinnassa tulee korostaa sesonkiluonteisuutta sekä lähituotannon ja lyhyiden kuljetusmat-kojen huomioonottamista. Toivonkin, että tällä tuella tullaan mahdollistamaan eri puolille Suomea erityisiä lähiruokapäiviä tai -viikkoja syksyllä, jolloin satokausi on parhaimmil-laan ja kotimaisessa tarjonnassa on laajaa ja laadukasta valinnanvaraa. [Timo Harakka: Naurista!] — Esimerkiksi naurista.

15.44 Harry Wallin sd: Arvoisa rouva puhemies! Puheenjohtaja Kalmari esitteli hyvin tämän yksimielisen mietinnön, mutta haluan korostaa joitakin asioita vielä.

Asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että suomalaisten kasvisten sekä hedelmien kulutus on huomattavasti matalampaa kuin mitä terveyden kannalta on toivottavaa — tätähän myöskin puheenjohtaja Kalmari esittelypuheenvuorossaan korosti. Sen vuoksi on pidetty tarpeellisena, että Euroopan unionin niin sanottu kouluhedelmäohjelma otetaan käyttöön myös Suomessa. On siis erittäin hyvä, että nyt käynnistetään koulujakelutuki, joka kattaa koulumaidon lisäksi myös kasvisten, hedelmien ja marjojen jakelun. Valiokunta korostaa myös sitä, että Suomen koulujakelujärjestelmällä tulee edistää paikallisten tuotteiden käyt-töä.

Sitten on pakko nostaa esille myöskin se, että me pitkään keskustelimme valiokunnassa tietenkin siitä, että kun tätä luomumaitotukea huomattavasti nyt korotetaan, niin siitä on kuitenkin sitten seurauksena se, että rajallisen tukimäärän lisäksi voimakas kohdentumi-nen luomutuotteille voi johtaa siihen, että jaettavia tuotteita on määrällisesti vähemmän kuin aikaisemmin.

Suomalaiset syövät jo tällä hetkellä paljon tuontihedelmiä. Onkin tärkeää, että kouluja-kelutuki kohdistuisi erityisesti kotimaisiin marjoihin, hedelmiin ja kasviksiin. Myös seson-kiajattelu on hyvä lähtökohta.

15.45 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksen sana myös hyvästä, yti-mekkkästä esittelystä, minkä valiokunnan puheenjohtaja tästä aiheesta kävi täällä. Muuta-mia huomioita kuitenkin.

Vaikka tämä on edistysaskel luomulle, niin pitää myös pysyä niissä realiteeteissa, mitä tämä voi myös tuottaa. Ja on nyt todettava, että luomutuotanto, joka ehkä ympäristönäkö-kulman huomioon ottaen on suositeltavampaa, ei ravintoarvoiltaan ole yhtään sen kum-mallisempaa kuin normaalistikaan tuotettu elintarvike.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

Jos jotakin tässä on huonoa, niin se, että tämä kuihduttaa nyt maitotuotteiden kouluruokailuun käytettävyyttä. Eli kun tässä on mukana vain nestemäiset maitotuotteet eli piimä ja maito, niin tämä tavallaan kaventaa nyt näitä mahdollisuuksia, että meillä voisi olla juustoja ja jukurtteja tämän piirissä, koska niitäkin lähituotannossa, enemmänkin, tuotetaan. Eli tämä kaventaa tätä tuotesortimenttia, ja kun luomumaitotuotantolaitoksia on Suomessa, voisiko sanoa, melko vähän, niin tämä tavallaan alueellisestikin vääristää vähän eri tuotantosuuntien ja eri alueiden maidontuottajien asemaa ja erityisesti meijeripuolella.

Hyvää tässä on se, niin kuin tässä monessa puheenvuorossa on jo tuotu esille, että nyt nämä kausituotteet toivottavasti ovat kotimaisia: eihän tämä direktiivi millään lailla velvoita siihen, mutta uutta hankintalakia oikein tulkiten, niin kuin edustaja Pirttilahti toi esille, me pystymme kyllä suuntaamaan, jos me otamme vaikkapa hiilijalanjäljen kriteeriksi, kuinka kunnat tekevät näitä päätöksiä.

Mutta se, että luomuun siirrytään näin voimakkaassa määrin ja ohjaavasti, tarkoittaa sitä, että jos halutaan pitää nykytasoinen kouluruokailu ja siirrytään luomuun, kuntien kustannukset tulevat kasvamaan joiltakin osin eli maksumies on se kunta ja kuntalaiset. Mutta ehkä me haluamme ja kunnissa halutaan siitä huolimatta, että luomua edistetään, kuitenkin kouluruokailun pitää olla tällä tasolla kuin se on nyt — ja sitä olisi kyllä mielestäni huomattavasti enemmän kehitettävä, ei vain pidettävä tällä tasolla.

Arvoisa rouva puhemies! Uudistuksen hyvyys on siinä, että tällä monipuolistetaan nyt meidän kouluruokailun mahdollisuuksia, kun tänne tulevat marjat ja vihannekset.

15.48 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on edistää luomu- ja lähiruokaa, ja tämäkin hallituksen esitys tukee sitä. Valiokunta korosti mietinnön eräessä kohdassa sitä, että täytyy edistää paikallisten ja alueellisten tuotteitten asemaa tässä jakeluketjussa, mikä liittyy kouluihin. Ja täytyy muistaa vasta säädettyä hankintalakia, jossa myös edistettiin pienten tuottajien ja yritysten mahdollisuuksia kilpailutuksessa, eli tällä tavalla nämä hallituksen linjaukset sitten alkavat näkyä lainsäädännössä. Tämäkin viimeinen, mitä nyt käsitellään, on esimerkki siitä, miten nämä hallituksen strategiset linjaukset muodostuvat lainsäädännöksi.

15.49 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja esitti hyvin tämän esityksen, eli edistetään kotimaista ruoantuotantoa ja kotimaisuutta myös kouluissa. Kouluruokailu edistää oppilaan ja opiskelijan terveyttä, työskentelytehoa ja hyviä tapoja. 85 prosenttia koululaisista syö päivittäin kouluruokaa, mutta 13—17-vuotiaista vain 65 prosenttia, eli joka kolmas heistä ei syö lämmintä ruokaa ollenkaan vaan korvaa sen vaikkapa makeisilla.

On erittäin tärkeää, että koulussa syödään kotimaista puhdasta ruokaa. Tässä tapauksessa luomutuotantoa tuetaan, mutta täytyy muistaa, että se tavallinen ruoantuotanto sieltä pelloilta sinne pöytiin on myös periaatteessa luomua, koska se on hyvin puhdasta. Kaikin puolin koululaisten ruokailua pitää tukea, ja sen on oltava ilmaista ruokailua tulevaisuudessaakin.

Se, että meillä on kotimainen tuotanto, on ehdottoman tärkeää. Olemme kyllä lukeneet viime aikoina myös, että on hyvin paljon kritisoitu sitä. Mitä Suomessa kannattaa tuottaa, jos ei elintarviketuotanto kannata? Täytyy huomioda se, että huoltovarmuus on tärkeää, ja se, että me saamme kotimaista hyvää tuotantoa, ja se, että niin moni välikäsi saa myös elannon, kun Suomessa pystytään tuottamaan elintarvikkeita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2017 vp

15.51 **Ville Vähämäki ps:** Puhemies! Tämä hallituksen esitys toteuttaa hyvin sitä ideologiaa, että lähellä tuotettu ja lähellä kulutettu, aivan täsmälleen kuten hallitus on toivonutkin. Oikeastaan tässä toivoisin, että pienet kunnat ja mikseivät isommatkin tekisivät niitä hankintapäätöksiä siten, että suosittaisiin niissä hankintapäätöksissä niitä paikallisia pieniä tuottajia, jotta se kaikki hyvä heijastuisi siihen lähelle, kotiseudulle. — Kiitos.

15.52 **Harry Wallin sd:** Arvoisa puhemies! En haluaisi pitkittää, mutta nyt pitää palata tähän hallituksen esitykseen ja tähän mietintöön. Tässä nyt esitetään uudistetun koulumaitotuen säännökset niin, että siihen tulee myös hedelmien ja vihannesten käyttö. Tässä ei rahoiteta koko kouluruokailua, vaan tässä tämä EU:n koulumaitotuki nyt suunnataan pääsääntöisesti luomulle ja sen lisäksi tulevat hedelmät ja vihannekset. Että ei tämä nyt kuitenkaan sen laajempi kouluruokailureformi ole kuin vain tämän pienen osan osalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 21/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.